

Magyar jeleseink eszméi az állatvédelemről.

E helyen is mély köszönetünket fejezzük ki hazánk első rendű férfiai, a szépirodalmi téren jeleskedő hölgyei és azon nemesszívű tagtársainknak, kik felszólításunkra szivesek voltak a következő becses közleményeikkel nemes ügyünket hathatósan támogatni.

1. Aphorizmák.

A ki valamely érző lénynek szenvedését közönbösen tudja nézni, annak lelke kész talaj a gyilkosság gondolatának megtermésére; csak az kell, hogy a szenvedély szele a magot oda vigye.

Gr. Apponyi Albert.

A ki mindenki iránt elnéző, csak saját magához szigorú, az sohasem lehet keserű az emberrel szemben, irgalmatlan az állatok iránt, mert annak mentségét önmagában találja fel.

Benitzkyné Bajza Lenke.

Az igazán nemesült szív, a valódi emelkedettségi elme a legparányibb teremtményt sem csekélyli az okszerű kimélet s illetékes kedvelésben való részesítésére. Méltatásra érdemesíti a ártalmas állatkák élet örömét.

Csaplár Benedek, k. r. tanár.

Az állatvédő egyesületnek jutott a feladat, megtisztítani a sötét korból származó durva szokások által meghamisított izlést, józanabb gondolkodás és helyesebb belátásra terelni a tömegeket, hivatása felderíteni évezredek tévedéseket, eloszlatni balfogalmakat, melyeket még a babona hatalmába tart és nemesebb érzés felköltése útján szelidebb erkölcsöket oltani a társadalmi életbe.

Csernyei Gyula.

Az állatvédelmet én annyiban kedvelem főképp, a mennyiben azzal a durvalelkűeket az emberek ellen való kegyetlenkedéstől el tudják szoktatni. A kit tilalommal és szép szóval rá tudok venni arra, hogy lovát ne kínozza, ok nélkül ne ostorozza, kutyáját ne rugdossa: az majd cselédjével, gyerekével is enyhébben bánik és más embertársa iránt is nehezebben ragadtatja magát kegyetlenségre.

Fenyvessy Adolf.

Ha az állatok védelmét czélozzuk, közvetve az emberek nemesítését érjük el.

Hauszmann Alajosné.

A gyermek, a mely általunk vezéreltetve, fölismeri, hogy az állat hasznos, az ember szeretetére és irgalmára is méltó lény, szívében föl fog melegedni, érzelmei nemesülni fognak s e talajból majd kihajt a virágok virága: *a tiszta emberszeretet is.*

E nyomon haladva megérhetjük azt, hogy a szive szerint jó emberek száma nem lesz oly kétségbeejtően kicsiny, mint a milyen ma.

Herman Ottó.

Vannak az állatországból kis történetkék, melyek bárkit is meggyőznek, mikép az állatok és nevezetesen a madarak megvédése emberhez illő, nemes feladat s hogy szellemi életőknek megható nyilvánulásai az ápolást és védelmet, minden gondolkozó és érző ember szívében mint erkölcsi kötelességet kell hogy föltüntessék.

Herman Ottóné.

Az állatok kinzása ellen fellépnünk ép úgy kötelességünk, mint az ember csemetét minden bajtól óvni!

Özv. gróf Károlyi Alajosné.

Vannak emberek, kiknél jó szóval, szelid bánásmóddal semmitsem lehet elérni, kik csak büntetések árán jutnak e tanúságra: hogy az állatok iránt is vannak kötelességeink, holott mások oktatás, önművelődés és szigorú tanulmányozás által önként emelkednek ez erkölcsi magaslatra.

Kéller Lajos.

Az állatok kimelésére és védésére szoktassuk a *gyermeket*; s majd erkölcsi finomodásának elemét találja meg abban az *ember*.

Királyi Pál.

Ha a szülők, kik gyermekük szívébe
A szépnek, jónak magvát hintonék,
Nem volna akkor, korunk szégyenére
Ez állatkinzás oly nagy fokra lépve
S humánusabb lenne a nemzedék!

Litvay Viktória.

Az állatvédelmet minden szabadságszerető ember csak támogathatja; mert ha már odáig jutunk, hogy a természet néma gyermekeivel is emberi módon fogunk bánni, nagyon meg lesz könnyítve a még sokkal fontosabb és magasztosabb embervédelem feladata. Pedig mennyi embert kell még megvédeni a gyűlölet, a gőg, a pénzvág, az önérdék ellen? Hol vagytok ti néger, és egyéb színes emberek? Hol ti a munka fehér szerecsenei? Hol ti a nemzetiség és felekezeti vértanúi? Az állatvédelem az emberi érzés leggyengédebb nyilatkozata, keresztelő Szent Jánosa a valódi emberszeretet evangéliumának.

Dr. Silberstein-Ötvös Adolf.

Kinek nincs kedélye, annál szánalmat ember- és könyörületességet állatok iránt sem fogunk lelteni.

Dr. Szalkayné Vasiciu Izabella.

Fecskéinkhez.

Szerettek híven, szenvedélyvel, mint a jó emberek. Sorsa ki párját vesztí színte közös velünk. Ha igazán szerettek, nem is ér nagyobb baj, az elvesztett után csak szívetek reped meg.
Szaák Lujza.

— Az ember mindig a messze távölt kutatta előbb, mintsem a közelfekvőt. A csillagok járását előbb ismerte, mint a nyelvészet alaptörvényeit. Így talán, az állatvédelemre fordítván figyelmét majd nemsokára önmagának védelme is eszébe jut.
Várady Antal.

A jóra való nevelésnek egyik legnagyobb ellensége — a szívtelenség. Pedig aki az állatokat kinozza, vagy azokkal durván bánik, kegyetlen és rosszszívű. Példákkal hassunk oda, hogy gyermekeink szépen bánjanak mindenkor a gondozásukra bizott állatokkal. Ha ezt tesszük, az emberszeretet nemes érzelmeinek alapvetéséhez nyújtunk adalékot.
Dr. Verédy Károly.

A jelen kort jellemző nagyszabásu haladás a természet-tudományok terén mindinkább megszilárdítja az ember uralmát, de érleli is azon meggyőződést, hogy e fáradozások óriás sikerét csak akkor fogja teljesen élvezni, ha az emberi kedély is halad magasabb színvonal felé; a kedély legnemesebb nyilvánulása pedig a könyörület és a könyörület templomának alapja az állatvédelem, midőn a kegyetlen rossz indulatok iskolája az állatkinzás.

Az ünnepelt természetbuvár, aki a közerkölcs emelése céljából megalapította az Országos Állatvédő-Egyesületet, megelégedéssel tekintheti folyton növekedő művét, mert a nemzet Géniusa koszoruzza e nemes törekvést.
Werther Alvin.

Az ember hűségében csak akkor bizhatsz feltétlenül, ha már eltemetted, mert akkor túl van a lehetőségen, hogy bizalmadat valaha elárulja. Kutyád hűségében ellenben még akkor is megbizhatsz, ha a szomszéd, vagy ellenséged zsiros koncepczal csábitgatja.
Wohl Janka.

2. Apró czikkek.*Madárvédelem a fővárosban.*

A főváros mint a culturalis intézmények mindegyikében, úgy az állatvédelemben is legelől, sőt ez utóbbit illetőleg — sajnos! — egyedül áll az országban, különösen a madarak oltalma érdekében, mint hatóság megtett mindent, amit tehetett.

Másutt arról, hogy az állatokat a szívtelen emberek erőszakoskodása és kinzása ellen meg kell védeni, hogy az apró, különösen pedig éneklő madarak fogdosását és pusztítását minden módon meg kell akadályozni, mivel ezek nemcsak gyönyörűségére, hanem hasznára is válnak a közönségnek, erről a vidéken még nem gondolkoznak.

A főváros egész területén a madarak öldösése, fogdosása és a fészkek szedése szigorú büntetés terhe alatt el van tiltva. Ezt hirdetik az alkalmas pontokon fölállított tilalmi táblák; az erdőőrök, az évi csöszök, hegymesterek és lovas-kerülők utasítva vannak, hogy a tilalom áthágóit jelentsék föl a kerületi előljáróknak. Ezek pedig már száznál több esetet tárgyaltak, és a tetteseket 5—15 frtnyi bírságban ítéltek el. Az állatvédő orsz. egyesület pedig esetenként 2 frtnyi jutalmat ígért az eljáró közegeknek; legujabban az erdőőrök számára 52 frtot kértünk kifizettetni.

Ennyit minden törvényhatóság, város és község minden költségeskedés nélkül megtehet; ehhez csak a valódi humanizmus követelményei, az erkölcsök javítására és a közérzet nemesbítésére irányuló érzék és egy kis jó akarat szükséges, ami szintén nem kerül pénzbe.

Ne lankadjunk el tevékenységünkben amiatt, mivel itt-ott néha legyőzhetlenné látszó nehézségekkel kell küzdenünk. Például egyik-másik nyaraló lakója iskolába járó fiaival együtt vasárnaponként a madarak lövöldözésével mulatja magát, meglepődéssel nézi a fészket, melyet az ő kedves gyermekei kiszedtek; ha a főváros területén rajtérnek ily oktalán, és a gyermek érzületét megrontó sporton, hát meglakol érte, de a magánytelekre az erdőőr vagy csösz nem megy, a birtokos háborítás miatt panaszt emelne. A nyaralókban telelő ugynevezett majoros vagy felügyelő többnyire idevaló éhenkórász sváb, lépvezzőt és csapófát állít a madaraknak, anélkül, hogy a gazdájának eszébe jutna, ezt betiltani, az ilyen tehát egy értelmi színvonalon áll majorosával. A kerületi előljárók nagy része haragszik, hogy miért jelentenek neki ily hiábavalóságokat. Egyik-másik tetten kapott naplopó hamis nevet mond az erdőőrnek, ha többen vannak, ők támadják meg, többször már véres verekedésre került a dolog. A pesti erdőőr mentén vagy 30 tilalmi táblát elloptak a fémből öntött betűk kedvéért, az egyik tettest megcsípték, át is adták a bíróságnak, de innét elillant és mai napig körözik, a madár-vásárokat még nem tiltották be stb.

De azért mégis javulnak a viszonyok. Minden jó eszmének idő kell hogy gyökeret verjen a közvéleményben. E részben legtöbbet tehet az iskola. Mi pedig nem engedünk, hanem teljes erővel érvényt akarunk szerezni a főváros üdvös intézkedéseinek, melyek a közérzetet sértő madárpusztítás megakadályozására vannak irányozva. *Gömöri Havas Sándor.*

Vegyük oltalmunk alá a hasznos mezei állatokat.

Az állatvédő-egyesületek első sorban — s igen helyesen — a házi állatokat s az annyi gyönyörködtetéssel kedveskedő s oly sok hasznot hajtó apró madarakat veszik védő szárnyaik alá. Hogy az országos egyesület e téren, különösen a fővárosban s ennek környékén működésének rövid ideje alatt határozott eredményeket ért el, ezt mindenki örömmel tapasztalhatja.

Legyen szabad ez alkalommal az érdemes egyesületnek figyelmét oly állatok védelmére irányítanom, amelyek nálunk is, meg másutt is oktalán üldözés és kegyetlen pusztítás tárgyai, mert megrögzött előítélet károsoknak véli, vagy egészen ok nélkül irtózik vagy fél tőlök, holott a valóban kártékony rovarok s egyéb apró gonosztevők pusztításával kiszámíthatatlan hasznot hajtának.

Ilyenek nevezetesen a denevérek, amelyek egészen ok nélkül tárgyai

a babonás félelemnek; ilyenek az egyesekkel összetévesztett cziczkányok a vakondok, sündisznók, az »undok« békák, gyíkok, sőt a kigyók is, amelyek közül hazánkban, az igen könnyen megkülönböztethető kurta kigyó meg homoki vipera kivételével, a többi egészen ártalmatlan. Ezek az állatok egytől-egyig hasznosak s nem oktalan üldözésre, hanem oltalomra méltók. S ennek daczára hányszor vagyunk kénytelenek szemtanui lenni annak, hogy ezeket a hasznos s magukat védeni nem tudó állatokat kis és nagy gyermekek hősiesen agyonverik vagy éppen emberhez nem méltó kegyetlenséggel halálra kínozzák!

Terjessze ki az állatvédő-egyesület védelmét a hasznos mezei állatokra is. Törekedjék arra, hogy a gyermekek a védelmükre méltó állatokkal már a népiskolákban megismerkedjenek. E cél elérésének legalább egyik módját pedig abban látnám, ha az egyesület a védelemre ajánlott állatokról egyszerű, de jellemzetes rajzokat s népszerű ismertető leírásokat osztana ki — ingyen vagy igen csekély áron — a községeknek és népiskoláknak.

Dr. Entz Géza.

Az állatvédelem a kelet népeinél.

Egyszer egy öreg turkomán törzsfőnöktől kérdeztem, hogy nem fáj a szíve, midőn a szegény persa rahokat oly embertelen kínzásnak aláveti és hogy lehet oly kegyetlen embertársai iránt? A turkomán a következő feleletet adta. »Hát a persának miért nem fáj a szíve, midőn a lovat, a legszebb és legnemesebb állatot a szekérbe fogja és a döcögő úton a legnehezebb terhet czipelteti vele? Az embernek nyelve van, a mivel baját panaszolhatja és könyörületért esedezhetik, az állatnak pedig nincs, azért kötelességünk az istennek védtelen teremtését oltalmunkba venni és lehetőleg megvédeni —«

Ilyenféle okoskodással él a társadalom kezdetleges műveltségi fokán álló ember az állatvédelem ügyében. A kelet népei egyáltalában rendkívüli szelidséggel bánnak az állatokkal. A Dsaina vallásfelekezeti ember Indiában tikkasztó hőségben száját beköti, nehogy valami láthatlan féreg foga alá kerülve, annak halálát okozza; a dervisek a tisztátlan férget ruhájukból gondosan kiszedik és útnak eresztik, a törökök a megsérült házi állatot éveken át gondozzák és ápolják, mintha valami szerencsétlenül járt családtag volna.

Vámbery Armin.

Aki az állattal kegyetlen, nem lehet emberséges ember.

Voltak kulturalis népek, melyek állatokat istenítettek, vagy a lélek-vándorlásban való hitük miatt kimélték az állatokat.

Ugyde nemcsak a balhit enyhítette már régen az állatokkal való bánásmódot, hanem az a tapasztalás is, hogy az emberi erkölcs nemesbülése az állatok iránti kimélettel jár s ahogy az állatokkal bánunk, az saját lelkünkre is visszahat.

Már Athén őskorában volt egy törvény, mely így szólt: »Ne bántsd az állatot.« Minthogy azonban ezt a húsételtől való tartózkodásra magyarázzák, s ennél fogva a vegetarianismus is magáénak vitathatja, inkább az athéni areopág két idevágó ítéletére hivatkozom.

Megfenyített egy fiút, mert egy ragadozó madár elől menekülő verebet az ölében megfojtott.

Kivégeztetett egy fiút, mert egy madárnak kiszúrta a szemét.

Aminő helyes az egyik, olyan hajmeresztő a másik. De azért ez az utóbbi ítélet is, jóllehet az igazságszolgáltatás rémséges tévedése, annak az általános meggyőződésnek bizonyosságaihoz sorakozik, hogy:

Aki az állattal kegyetlen, nem lehet emberséges ember.

Ponori Theurewk Emil.

Nemes lélek nemes eszközökkel küzd.

Amint a virágot a harmat és a nap éltető ereje fakasztja, úgy az embert a vallás-erkölcsi nevelés és a társadalmi törvények nemesítik és alkotják társas lénynyé. A nevelés a társadalmi törvények hézagpótlója. Az előbbi ez utóbbi nélkül is célra vezet, ez utóbbi az előbbit nem pótolhatja. A társadalmi törvény tilthatja az embertárs meggyilkolását, büntetést is mérhet borzasztó tettünkre, de a tett elkövethetése elé akadályt nem gördít. S mi okozza azt, hogy millió és millió ember közül annyi tartózkodik e büntettektől és annyi nem irtózik azokat elkövetni? Nemde önkéntelenül is azt válaszolhatjuk, hogy a »nevelés«! Az ember zsenge korában, amidőn még szabad akaratát nem érvényesítheti, mindenben gyámolítójának vak eszköze. E gyámolító olthatja a szivbe a nemes érzelmek egész legióját, s ha a szív talaja alkalmas a reá hintett magvak befogadására — és amint valóban az, mert rossz önmagától nem létezik, a magvak csirát hajtának és gondos ápolás mellett cserjét és koronás fákat nevelnek. Ha a nemes érzelmek: haza és emberbaráti szeretet, a gyengék és érző lények iránti könyörület az ártatlan szivbe oltatnak s tova fejlesztetnek, lehetetlen, hogy a csecsemőből fejlődött ifju és élemedettebb ember lélekvilága oly gyümölcsöt teremjen, mely megférgesedik. Szükséges azért a vallás-erkölcsi nevelés; ez adja az alapot a továbbépítésre, s ki van hivatva ez alap letételére? A szülők, tanítók és lelkészek. Ez utóbbiak leginkább, mert a vallás ihletése kezükbe adja a lélek ajtajának kulcsát. Eme tényező hivatáskörébe vágó tetteket mivel, ha programjába a védtelen állatok iránti könyörület hirdetését is felveszi. Ezer és ezer lélek nyer megnyugvást a lelkészek biztató szavaiból, ezer és ezer lélek merít tudást az életbölcsestől a lelkészek magyarázata után, miért ne követelhetnök, hogy egy-egy parányi kis intézés, oktatás, ne essék az állatok védelmére szavaikból. Hisz ki könyörületet érez hasznót hajtó állatja iránt, miért ne segítse, gyámolítsa embertársát, a szülőlködőt és elhagyottat? És ime, e sarkalatos pontja az erénynek nem épen a hit, a vallásosság szülötte? Ha lelkészeink szószékeiken a gyermekek és tudatlan nép előtt a védtelen és emberi zsarnokságnak kiszolgáltatott állatok érdekében szót emelnek, csak a hit magasztos és lélekemelő tanait szolgálják. Tegyük ezt minél számosabban és eredménynyel, elérhetik a jövő nemzedéknél azt, hogy nemes lélek csak nemes eszközökkel küzd! A börtönök ajtai kitérülnek és a bitófák korhadt gerendái önmaguk terhe alatt összeomolnak.

Szallenbach Emil.

Az állatvédő-egyesületek elleni gyakori kifogás.

Gyakran mondják, hogy új eszmék ragályosak. E tétel ellenében azt lehetne állítani: nincs szívósabb valami, mint a régi előítéletek. Mivel nem vádolják lépten-nyomon az állatvédő-egyesületeket, terjedésüket akadályozva

és nagyobb szerű ténykedésüket lehetetlenné téve Ősrégi szemrehányás: Előbb gondoskodjanak az emberekről. Több még itt a javítani való, mintsem az állatokra gondolni lehetne.

Aki ez ellenvetést teszi — még nem jutott a megismerésre, hogy csupán megerőltetés a munkában és anyagi szükség egész mást jelentenek, mint kínzó bánásmód, irgalmatlanság és kegyetlenkedés. Hozzá lehetne tenni, hogy akik az állatokért azért nem tesznek semmit, mert az emberekért még sok a tenni való, azok utóbbiakért sem tesznek semmit; de azzal még nincsen kimerítve, amit az ellen általában fel lehetne hozni. Azt mondjuk, hogy: »embervédelem és állatvédelem egymást ki nem zárják«. Meg kell tenni az egyiket anélkül, hogy a másikkal felhagynánk. Az állatok védelmét különösen kifogásoló ama mondás, hogy: »annyi ember van, aki szükségét szenved«, mindaddig jogosulatlan, míg azok, akik így szólnak, oly tárgyakra költségeskednek, melyek kevesebb tekintetet érdemelnek. Egyiknek sem jut eszébe valamely élvezetet megtagadni magától: sörről, szivarról lemondani, hogy ily megtakarítással az emberi nyomor enyhítéséhez hozzájáruljon.

Mínthogy tehát a szó és cselekvés ilyen ellentétben állnak az embereknel, ama kifogás, mikép »azért nem lehet az állatokért valamit tenni, mert az emberekről gondoskodni fontosabb«, nem is vitaképes. Valamennyi lényt kell hogy a szeretet felkarolja és szeretnők tudni, hogy az emberek iránti szeretet és az állatok iránti durvaság miképen egyeztethetők össze a humanitás fogalmával?

Ego.

Gyakorlati rész.

A madarak tavaszi felhívása Magyarország lakóihoz.

Magyarország összes madárserege ez évi pünkösdkor tartott első gyűlésén a következő felhívást bocsátotta ki:

»Visszatérve messze idegen földről kedves régi hazánkba s visszaköltözve erdei, mezei, városi vagy falusi lakunkba, újra hékes és boldog családi életre készülünk. Minket és leendő fiainkat az emberek hathatós védelmébe ajánljuk s bizton reméljük, hogy öregje-fiatalja, apraja-nagyja életünknek kegyelmez, sérelmet nem követ el rajtunk s a szabadság drága kincsétől nem foszt meg minket. Különösen esedezünk, hogy az annyi fáradsággal rakott fészkeinket megkíméljék, tojásainkat el ne vegyék, fiókjainkat ápolásunk alól ki ne vonják s velünk mindig baráti szívvel bánjanak.

Hálás viszonzásul vig ugrádozásunkkal, repkedéssel, füttyszóval, énekekkel és csevegéssel mulatságot szerzünk kedves barátainknak s a fákon és cserjéken, bokrokon és növényeken, mezőkön s a rajtuk legelésző házi állatokon garázdálkodó élősdik rovark pusztítása által hozzájárulunk erdő, mező, kert és liget viruló állapotához s Isten szép világa s pompás alkotásai fölött érzett gyönyör növeléséhez.« — Kelt Erdőligeten, május havában.

A gyűlés nevében a megbízottak:

Pacsirta, Fülemlile és Seragély.